

Transskription af:

Dyt i Danmarkshistorien

1:6 VW type 2: Hippierne eksperimenterer med nye fællesskaber i 1970erne

Vært og tilrettelægger: Ida Hasgaard Røntorp med hjælp fra Mads Karenkewitsch og Simon Akselsen

Medvirkende: Mette Boritz, Christian Grau og Thorkild Thyrring

Bil udlånt af Semler Gruppen. Arkivklip af Rådet for Sikker Trafik

Intromelodi: Svag til jævn eller lokalt 18 til 22 grader... Jeg må godt køre lidt engang imellem. Nej, far er så øm over bilen....

Tilrettelægger: Danskernes hverdag og drømme står spejlet i motorhelmen på vores biler. I denne serie kører vi igennem danmarkshistorien i nogle af de biler, vi har ejet gennem de sidste hundrede år. Fra den første Ford T til de allernyeste, nærmest selvkørende modeller. Vi ser blandt andet på nogle af de biler, der holdt parkeret foran de hypermoderne Bellahøjhuse i efterkrigstiden, og hvordan vores bil vaner tilpasser sig 70'ernes oliekrise og nullernes økonomiske optur. Til at kigge i det historiske bakspejl har vi kulturhistoriker Mette Boritz, og ved hendes side er bilentusiast og foredragsholder Christian Grau og som selve inkarnationen af danskernes kærlighed til biler, racerkører Thorkild Thyrring. Kom med på fire hjul gennem danmarkshistorien.

Christian Grau: Nå, Mette, nu skal du se her. Der står den. En Volkswagen Type 2. Det er sådan den helt formelle betegnelse. Boblen det er jo type 1. Det der, det er type 2, kom i 1950. Folk ved nok, hvad jeg mener, hvis jeg siger folkevognsrugbrød. Når man kigger på den, forstår man jo godt, hvorfor den hedder et rugbrød. Den ligner simpelthen en gammeldags sønderjysk rugbrød, og den er uimodståelig charmerende. Igen sådan en bil, som man... Man falder bare for den. Altså man kan ikke lade vær at knytte sig til den. Altså det er en Disney-figur på hjul.

Mette Boritz: Og den er jo helt fantastisk. Altså hvid og grøn og man får næsten lyst til at kramme den. Så blød og rar ser den ud.

Tilrettelægger: Få biler er så ikoniske som Folkevogn type 2. Bedre kendt som folkevognsrugbrødet. Med sin afrundede rektangulære form er den nem at se for sit indre øje. Folkevognsrugbrødet leder tankerne hen på 70'ernes hippietilværelse, hvor man gav fløjten til det etablerede samfunds forventninger og levede det frie liv på må og få, og sammen med bilen, også gerne en tur ud i det blå. Men oprindeligt var det slet ikke intentionen med bilen. Den er nemlig skabt som arbejdsbil og adlyder også navnet Volkswagen Transporter.

Christian Grau: Det var faktisk en af de første kassevogne af sin art. I dag så kører alle håndværksmestre jo kassevogn. Men men konstruktionen med at sidde oven på forakslen og forruden. Det er næsten dér, bilen stopper. Altså, du behøver ikke sådan nogen parkeringssensorer foran på denne her bil. Det ville være skønt bag i, men foran der behøver du ikke, fordi du kan se, hvornår du rammer. Ret tydeligt. Din næste den vil være 50 centimeter fra det, du kører ind i. Og dengang der var det, jeg vil ikke sige et teknologisk nybrud, men den var en del af en ny bølge i forhold til at bygge arbejdsbiler.

Thorkild Thyrring: Det er sørme Thorkild Thyrring, der har en lille historie af automotiv karakter, denne gang også. Så sæt jer ned, kør så det ryger. Nu kommer den. Folkevognsfabrikkerne, som jo efter krigen havde fået gang i produktionen af private vogne, opdagede lige pludselig, at der fra mellemstore firmaer i hele Europa var et enormt behov for en varevogn. Denne varevogn blev det der blev døbt i Danmark 'folkevognsrugbrødet' og hvis man går ind på den største danske bilfabrik, og nu griner I, teknofabrikkerne dér hvor de byggede legetøj, der kan man se alle de teknobiler af rugbrødet, der blev lavet, idet ethvert firma med respekt for sig selv i Danmark, det være sig banker, det være sig aviser og alt muligt andet forskelligt, Fona og hvad det hed, eftersom de fik lavet deres egen folkevognsrugbrød i model, som man kunne købe. Jeg havde da selv som dreng adskillige af de der. Jeg tror de kostede 3 kroner og 75 øre, og jeg ved, at nu om dage på auktion, der går de 100 dobet, hvis de er i originale æske. Men sådan er det med så meget.

Christian Grau: Nu står den tilfældigvis foran en sort kassevogn, og dengang den blev lanceret der var den ikke et hak bedre end den der kassevogn, som man bare synes af drønirriterende at ligge bag i trafikken, og dem der kører i den, det er sådan nogle der sætter en radio op og spillede the voice klokken fem om morgenen og uh, ikke? Denne her, den associerer vi kun med gode ting, men det var altså i sin tid en bil til det arbejdende folk. Men det var også ret hurtigt en bus til otte personer, og så blev det, som eksemplaret vi har været heldige at få lov at låne, en camper.

Mette Boritz: Og så er der jo... Jeg har et eller andet med biler, der har gardiner, altså. Det kan et eller andet. Det ser man jo ikke så tit længere, men fine gardiner og det er jo klart, det skal der jo være, for ellers så får man jo lys ind, når man skal ligge og sove. Hvis man er på camping, så kan man også lige trække gardinerne fra, eller ungerne skal have en lur. Men det er jo til at tage afsted.

Christian Grau: Der findes jo i et utal af varianter, for den blev faktisk lavet, altså hvis vi tager det hele med så blev den jo lavet frem til 2013. Produktion stoppede i december 2013, startede i 1950. Altså, helt vildt. Der er lavet over 13 millioner af dem. Den fås med et utal af varianter, og denne er altså en af de rigtig fine, fordi der er en split window. Den har to forruder, som man endda kan

åbne. Det her specifikke rugbrød, det er jo ikke bare en bil, der er også næsten en bolig, der i hvert fald nu byder jeg lige velkommen her. Ja, den har altså mange småborgerlige fornødenheder, blandt andet en hånds snedkereret camping indretning med køkken her, der et klapbord man kan tage op, her er en køleboks, og så er der en vask her, som jeg ikke helt ved, hvordan vi kommer til, men man kan i hvert fald åbne denne klap. Så har man en lille vask, og så kan man sidde fire personer. Det her er jo så charmerende.

Mette Boritz: Altså jeg tænker også bare på gulvet, som er træfinér, som jo også giver en hel boligindretningslook.

Christian Grau: Jamen, jeg synes du skal komme inden for.

Mette Boritz: Ej, det vil jeg glæde mig til at sidde.

Christian Grau: Og sidde herinde i vores lille...

Mette Boritz: Ej!

Christian Grau: Det vil faktisk sige. Det er mere småborgerlig idyl end det er en hippiehule. Det er så blevet lidt af hvert, men altså...

Mette Boritz: Jo, det er lidt af hvert. Du har stadigvæk nogle flower power blomster her på den ene væg, men... Og sofapuderne.

Christian Grau: Og her har du så endnu et klapbord, så kan man sidde her og spise krebinetter, og når man skal sove, så kan det blive til en dobbeltseng.

Mette Boritz: Og så har du skuffer nedenunder her, og du har også...

Christian Grau: Et klædeskab.

Mette Boritz: Et klædeskab. Jamen, der er jo plads til det hele.

Christian Grau: Hvordan synes du, man sidder?

Mette Boritz: Jeg føler mig jo allerede helt hjemme, fordi det er jo virkelig bløde sæder. Det er sådan helt flydersofa man sidder i, så man kan virkelig sidde og slappe af her, og så er der jo puderne og der er godt nok ikke ret højt til loftet, men man føler sig meget hjemme. Altså det er sådan en lille stue, man kommer ind i. Et lille bitte sommerhus måske i virkeligheden.

Christian Grau: Der er meget kolonihavehus over det, ikke?

Mette Boritz: Og så tænker jeg også, hvis det var... Når det var familien Danmark eller alle mulige andre, der var ude at køre i denne her, ikke? Altså børnene har haft en fest, fordi der er jo ingen sikkerhedsseler eller noget. Man har jo kunne sidde og lave alt muligt her på bagsædet og...

Christian Grau: På nær at tale sammen.

Mette Boritz: Tale sammen. Det kommer vi jo til at prøve om vi kan overhovedet.

Christian Grau: Man sidder jo meget tæt på motoren og et af de steder hvor der er sparet, det er jo lydisolering. Den larmer sindssyg meget og derudover, så med de her ruder, som består af sådan nogle lameller, som man kan åbne lidt - rigtig smart når man først har stoppet bilen og skal til at bo herinde - men det giver jo et inferno af vindstøj. Altså det er som hvis Georghe Zamfir tog alle sine defekte fløjter og spændte dem på en bil og så kørte gennem Europa i den. Altså, det er jo et morads af pibe- og blæselyde og motorstøj. Et inferno. Så jeg siger dig, når man så endelig efter dages ridt nåede til Gardasøen, så har man edderfløjtende også været træt i pæren ha.

Tilrettelægger: Uanset om folkevognsrugbrød blev brugt af kernefamilien til bilferier i Europa eller af hippier til længere rejser til Fjernøsten, så formåede køretøjet at knytte tætte bånd til sin ejer.

Christian Grau: Der er også sådan en lille smule prærievogn orden, altså man samler dem man har omkring sig, og så kører man ud på eventyr, og man har alle sine pakkenelliker med, og man kan lave mad. Hvis ikke ved lejrbalet, så i det her lille køkken. Og det er jo også derfor, folk har knyttet sig til denne bil, fordi de har boet i den og været på eventyr i den. Jeg har selv haft et folkevognsrugbrød, og jeg var vanvittig glad for den bil og alle, der var med i den bil, de knyttede sig til den instantly. Jeg læste på seminarier og mine medstuderende de, jeg ved ikke hvem af dem, der var en, der begyndte at kalde den for Rosinante efter Don Quijotes hest, og der var en der lavede en pude til mig, så man havde sådan en fin lille filt-pude med et billede af bilen og altså... Det siger bare noget om hvad bilen kan. Bilen vi sidder i er ejet af importøren, men selv disse forretningsdrivende mennesker har ikke kunne dy sig for at kalde bilen for Ingeborg. Man knytter sig til den.

Mette Boritz: Jeg har også hørt, at en af de første i Tyskland hed Sophie.

Christian Grau: Det skal nok være rigtigt.

Mette Boritz: Så så de der pigenavn hører til, lidt ligesom en båd.

Christian Grau: Altså lyden af håndtaget her er fantastisk, men lyden af døren der lukker det lugter... eller, det lyder som om man taber en dåse makrel i tomat eller, altså. Det er helt galt.

Mette Boritz: Så. Ej, der ikke er højt til loftet. Det kan man ikke sige.

Christian Grau: Nej de skal ingen beskylde, ha. Men det er det her med, at man sidder ovenpå akslen, ikke?

Mette Boritz: Hvad har jeg fået en sele? Jeg har sikkerhedssele, har du?

Christian Grau: Ja, det har du.

Mette Boritz: Og det har jeg også. Det har du da også. Ja.

Christian Grau: Og så har den jo bænk foran, så man kan altså med lidt god vilje sidde tre mennesker her. Og det er jo noget af det jeg elsker ved den. Mit rugbrød, det havde gule plader, men man kunne sidde tre foran. Og det er en særlig følelse. Og så sidder man ligesom som Palle, Polle og Ruth, eller hvad det hedder, i den her børnesang. Og det bare en anden måde at køre bil på. Og virkelig skønt.

Mette Boritz: Og så var der radio.

Christian Grau: Ja, men jeg tænker du har taget en guitar med.

Mette Boritz: Det burde jeg have gjort, så vi kunne få lidt lejrball stemning.

Thorkild Thyrring: Omkring 1968 var der en hel del af de mennesker, der levede, alternativt med hår ned til numsen, og som også røg det, der var stærkere end rød sodavand og spejlehagl, der

fandt ud af, at man kunne køre til Tibet og andre steder i sin folkevogn, og så sparede de sammen til dem, og så købte de sådan nogle brugt og indrettede dem, så de kunne sove i dem, og så kørte de til Bangladesh, eller hvor de nu ellers kørte hen. Man kunne køre herfra til Bagdad og tilbage igen uden nogen som helst problemer. Den bil der, den er den motor svag, men samtidig bygget på en måde, så den kan holde. Den kan jo køre herfra til månen og tilbage igen. Altså det er det samme med folkevognen dengang, ikke? En der var simpelthen holdbar på grund af at den var under powered, og det vil sige, at den var ikke belastende på delene, der bevægede sig. Det var så derfor blev det ligesom en hippiebus, men også her, mange af dem flyttede ud på campingpladser og boede inde i de der og bare havde sådan et lille fortelt ud for, og det var nok det, der har skabt i Danmark deres image, fordi i England og Frankrig og Tyskland er det ikke det samme. Det er mere sådan i Danmark, og det er der Christiania opstår. Og der bliver det også sådan, det generelle transportmiddel man skulle have, hvis man skulle have bil. Så skulle man have sådan en der.

Mette Boritz: Nå, Christian, nu er vi jo på tur i vores søde Ingeborg her fra 1966 og på vej ud i det fri og det blå. Og det passer jo meget godt til 60'erne. Unge mennesker der står af ræset og starter på en frisk. Nu får vi lige nogle thumbs up her fra folk der kører forbi. Det er jo fordi vi kører i fine Ingeborg, noget der vækker jubel.

Christian Grau: Hov, det var så ikke andet gear vi ramte der. Iiii, det jo altså en del af charmen. Og jeg skal hilse og sige, at den har heller ikke servostyring. Det er virkelig, jeg vil sige, at jeg lægger arm med Ingeborg og hun er stærk.

Tilrettelægger: Det er svært at sige tresserne uden også at sige ungdomsoprør. Op gennem 1960'erne er der en stor gruppe unge, der går imod det etablerede. Alt det, deres forældre har kæmpet så hårdt for at få: fast job, parcelhus, en lille bil og køre på arbejde i og kernefamilien, bliver pure afvist af den unge generation. Det er småborgerligt og materialistisk. Opgøret med det etablerede kommer til udtryk mange steder, og en af de mest berømte er på Københavns Universitet. I 1968 besætter en gruppe elever flere institutter og kræver indflydelse og medbestemmelse.

Mette Boritz: Der var store demonstrationer ude foran universitetet, og det kulminerede med, at nogle studerende havde formået at forfalske nogle adgangskort og snige sig ind til universitetets hæderkronede årsfest og erobrede talerstolen. Det gjorde Find Ejner Madsen, og det blev sådan helt ikonisk for, at nu træder ungdommen frem, og nu gør de oprør. En af måderne at gøre oprør på, det var jo netop at stå af ræset og finde på andre måder at leve på. Kollektiver skød op som små paddehatte med meget imponerende navne, og nu er vi på vej ud til Christiania. Så det her med at bo på helt anderledes måder end den borgerlige kernefamilie med mor og far, to børn og bil og hund og carport. Jamen, det kommer til udtryk blandt andet ude på Christiania, men også i mange af de kollektiver, der skyder frem, hvor man skulle have selvbestemmelse, man skulle deles om tingene. F.eks. var der nogen, der havde fælles soverum. Det var ikke alle, der var lige begejstret for det, men man sov sammen. Man havde fælles tøjrums, altså man havde ikke sit eget tøj, man gik bare ned og tog det, der nu passede den dag. Og det var selvfølgelig i den kollektive ånd, at vi deler det hele. Man har ikke behov for de her materialistiske ting alene.

Mette Boritz: Ungdomsoprøret blev inspireret meget for USA, men fik i virkeligheden også utroligt meget inspiration fra Østen. I stedet for at se på kapitalismen, så søgte man tilbage til Østens mystik og til andre måder at leve på. Så alt det her hippie, det havde et skær af både noget, noget hinduistisk, noget buddhistisk, noget frit liv på den måde, og man tog jo rigtig mange ting til sig. Blandt andet i moden, hvor vi jo ser at batiktøj og afghanerpels og alt muligt, man egentlig henter udefra, bliver en del af det danske modebillede. Og det gør det også fordi en del ungdomsbevægelsen jo mente, at kapitalisterne og vores vestlige verden jo i den grad udnyttede u-landene. Så det var en måde at fejre også den fattige del af verden på, ved at fremhæve nogle af deres kulturelle ting som ponchoer og afghanerpelse og batik osv. I dag vil man jo faktisk måske næsten komme i problemer med det. Så vil det jo være kulturel appropriation, vil nogen endda sige, at man stjæler fra de andre og bruger det og tjener penge på det. Men på det her tidspunkt var det jo sådan en måde at fejre andres kulturer på.

Tilrettelægger: Det er i det hele taget en tid, hvor man stiller spørgsmål ved det vedtagne, konventionerne. Hvem har egentlig bestemt, at verden skal se ud, som den gør? Og derfor er det næsten uundgåeligt, at det også kommer til et opbrud mellem kønnene.

Christian Grau: Hvis jeg er meget stille, så er det fordi jeg nærmest i regulært håndgemæng med Ingeborg, som virkelig er en stærk kvinde. Det vil jeg sige. Der skal lægges nogle kræfter i. Der er ikke nogen servostyring, og gearene de skal altså manøvreres på sin helt egen måde. Hun har, hvad skal man sige, vist tænder et par gange, hvor jeg har været på vej ned i det forkerte gear, og så kommer der en igen, altså det vil sige, det med at korrespondere med bilen - der kommer en ret klar besked om, at det her, det skal du ikke.

Mette Boritz: Jeg kan godt lide hun bider lidt tænder hende Ingeborg, fordi noget der jo også er en del af hele ungdomsoprøret i slutningen af 60'erne og starten af 70'erne, det er jo rødstrømperne og kvindesagen og kvinde oprøret, som jo også var en del af denne ungdomskultur. Så Ingeborg, hun må godt give lidt igen.

Christian Grau: Det kan jeg love, at hun gør.

Mette Boritz: Ja, fordi det, der skete, det var jo, at kvinderne jo i dette ungdomsoprør jo også var en del af det, og mange kvinder var jo både kommet ud på arbejdsmarkedet og kom også i uddannelse. Men som de sagde i nogle af de slogans, som rødstrømperne brugte, så var de altså trætte af ikke kun at lave te til revolutionen. De føler faktisk ikke, at de blev hørt. Der var ikke ligeløn, der var stadigvæk et meget forældet syn på kvinder eller meget stereotyp syn på kvinder, som burde gå derhjemme og passe hus og børn og mand. Så det førte til flere demonstrationer og rødstrømpebevægelsen i 70'erne med, igen, udgangspunkt i USA, men hvor de lavede flere ret ikoniske demonstrationer i København. Bl.a. gik de ind i busser og forlangte at betale 80 % af billetprisen, fordi det svarer jo til, at kvinder ikke fik samme løn som mænd, så skulle man jo heller ikke betale det samme for at tage bussen. Men også det her med at gøre op mod det, man sagde,

var et forvrænget eller et modeideal, som jo var alt for stereotyp og alt for... kvinde... Havde et helt specielt kvindesyn. Så det man gjorde, det var at man i nogle af disse demonstrationer havde bh'erne uden på tøjet og havde en virkelig karikeret make up på, hatte og luderhår og alt muligt andet. Og så brændte man jo bh'er og smed dem ud, fordi man mente, at hele modeindustrien var med til at holde kvinderne fast i et meget stereotyp billede og i en stereotyp rolle i samfundet, som man rigtig gerne vil ud af.

Christian Grau: Det var rødstrømper, før det blev feminister. Det var rødstrømper. Den lidt mærkelige baggrundslyd, det er fordi vi er så tæt på Christiania nu, så vi er kommet ud på nogle brosten, og jeg kigger på vognparken og tænker, at det kan godt være, vi ikke bor her, men vi har altså den mest Christiania-bil på Christiania i dag.

Mette Boritz: Men det, der er også interessant, er, at det er en lille gruppe af unge mennesker, og vi hører rigtig meget om dem i dag, om rødstrømperne og alt, de har kæmpet for, og de kommer jo også nogle gange med parolerne om: "Hvad sker der for jer i dag, unge damer? Altså at I holdt op med at kæmpe?"

Christian Grau: Men det er jo fordi der har kommet nogle andre bølger af feminisme, som har holdt fast, hvad skal man sige, i mere klassiske kvindeidealer kombineret med, hvad skal man sige, feministiske selvbestemmelse og frigørelse og alle mulige idealer, ikke? Og det er klart, der er måske nogle ting, der er crashet der, fordi, hvis det startede med, at man ikke gad... Der viste hun tænder igen... Hvis det startede med, at man ikke gad at ligge under for sådan noget, og så gik det over til at blive "Hey, det vil vi gerne, men vi vil også gerne tages alvorligt, og vi vil også gerne have lang uddannelse.", altså man kan godt se crashet opstå, ikke?

Mette Boritz: Jo, og crashet var der jo så også til en anden del af befolkningen, fordi i dag hører vi rigtig meget om de venstreorienterede, som jo kom til at sætte sig tungt også på Danmarks Radio og medier og nyheder, og... Det blev også dem, der kom ud og fik de akademiske uddannelser, kom ud og blev gymnasielærere og alt det her. Men ude på landet, så var man jo altså lidt hovedrystende over disse unge mennesker og alt det her hippieliv. Der passede man jo stadigvæk sin læreplads og drømte om et mere borgerligt liv. Så det er jo en lille gruppe af mennesker i virkeligheden. Og nu vi er på vej ud til Christiania... Jamen, i starten var det jo, hvad 150 mennesker, som flyttede derud, men de fik jo i den grad medieopmærksomhed og fik sat dagsordenen i forhold til mange andre unge mennesker i Danmark på det her tidspunkt. Nå, Christian, så er vi jo kommet på Christiania. Velkommen til. Det er jo idealsamfundet for nogle mennesker i 70'erne. Hvad ser du?

Christian Grau: Jamen, vi står jo meget idyllisk nede ved volden, søen, og kigger ud over nogle skæve huse. Jeg tror også vi kan sige, at vi har set et par skæve mennesker. Det hele er lidt skævt herude. Jeg synes jo egentlig det er et ret fantastisk sted, det må jeg sige. I dag er det jo sådan både et rekreativt område, men også en kultur institution, som måske er lidt undervurderet for alt hvad den bidrager med til byen. Mange tænker på det lidt negative bidrag, og balladen, men der er

virkelig også mange gode skønne bidrag herude fra, og jeg ville virkelig savne det, hvis det blev helt normalt.

Tilrettelægger: I slutningen af tresserne er bolig manglen i København massiv. Lejlighederne er små, overfyldte og i ekstremt dårlig stand. Man rykkede beboerne ud af de nedslidte lejligheder for at renovere dem, og det betød, at der i mellemtiden stod mange ejendomme og lejligheder tomme. Og i en tid, hvor ungdommen eksperimenterede med alternative boformer, var de mange tomme lejligheder en åben invitation til at skabe kollektiver. Især i området omkring Christianshavn.

Mette Boritz: Og det tog jeg så skridtet videre her til Christiania, hvor en gruppe gik ind og nærmest besatte det her område i '71, flyttede ind og besluttede sig for at skabe en fristad. En helt ny måde at bo og leve på.

Christian Grau: Og det har jo været dengang, tænker jeg, unge progressive typer fulde af idealisme og drømme, hvor man kan sige, at i dag så kæmper den med noget, som det er blevet til, og nogle af disse unge progressive typer er ikke helt unge ha. Måske lidt fastlåste i dag.

Mette Boritz: De er ikke så unge længere, ja.

Christian Grau: Så der er jo nogle dogmer i det, men jeg synes drømmen er jo helt vildt smuk og vild og fantastisk, at det lod sig gøre og vildt at vi står her, og stedet stadig står her, trods alt hvad det har været igennem og genstand for debat og også en del af mange menneskers danmarksbillede. Altså hvis man sidder ude i udkanten og ikke så ofte kommer til København, så har man garanteret hørt om Christiania, og man har garanteret nogle billeder af hvordan ser der ud, og hvad foregår der?

Tilrettelægger: I slutningen af tresserne begyndte forsvaret at rømme den gamle kaserne på Bådsmandsstræde på Christianshavn, og i april 1971 forlod den sidste soldat området. Da der ikke var nogen planer for, hvad de 34 hektar nu tidligere militærområde skulle bruges til, så en gruppe Christianshavneres deres snit. 150 mennesker, en blanding af kunstnere, hippier, slumstormere og stofbrugere rykkede ind på området, og i september 1971 udråbte de Christiania til deres nye hjem.

Mette Boritz: Det man jo forsøgte at skabe herude, det var lidt et, i dag måske lidt utopisk, samfund med medbestemmelse og frigørelse på alle mulige måder. Altså væk fra de snærende rammer, man havde i det almindelige samfund. Tingene skulle være meget demokratiske. Man har jo stadigvæk, i dag, fællesmøderne som er den øverste myndighed her på Christiania, så alles stemme egentlig skulle høres. Og så ville man jo lave sådan et samfund i samfundet, som havde sine egne institutioner, så man ikke behøvede samfundet ude omkring. Og det gav jo kæmpe ballade i medier og hos hr. Og fru Danmark. Det her med at man kan da ikke bare komme og tage et område i Danmark og lade være med at betale skat eller noget som helst. Så i '72 måtte man så

indgå en aftale med, at regeringen gik ind i det og hvor man måtte lave sådan en aftale, der sagde: "Jamen, nu laver vi ligesom sådan et forsøgssted.", altså som et forsøgsprojekt, og så skulle man betale vand og man skulle betale for strøm osv., sådan så det ikke var sådan helt, at man bare kørte på frihjul. Nu kan vi jo stå og se på alle de her bygninger. Det er jo ikke et sted, hvor man går ind og laver et parcelhus. Det er jo faktisk præcis det modsatte af alle de her parcelhuse, der blev opført på det her tidspunkt. Jamen, så går man ind og bygger af genbrugsmaterialer og det, der er forhåndenværende. Altså tingene skulle ikke koste noget, som man skulle genbruge, man skulle tage sig af miljøet, og man skulle tage sig af hinanden. Altså have sådan et fællesskab, hvor alle passede på hinanden. Børnene kunne gå rundt, økologisk brugte man jo ikke så meget dengang, men man spiste grøntsagsmad, havde fælles butikker, man kunne dele ting og man kunne dele tøj (hvilket) var en del af livet herude. Og så var det jo sådan også et foregangssted kulturelt, altså for lidt mere eksperimenterende kultur. Altså der var jo teater herude. Solvognen hed teatret, som jo virkelig var legendarisk. Man lavede plakatkunst altså. Så kunsten blomstrede jo virkelig i begyndelsen herude på Christiania, og så gjorde det også af flere omgange. Men det var sådan et sted, man kiggede hen, der hvor der var nye vibrationer, der hvor man også begyndte at høre en anden musik, og hvor man sang på dansk, bl.a. 'Røde mor' og 'Steppeulvene' og sådan noget var jo meget inde i denne her tid.

Christian Grau: Det er også lidt den kollektivistiske ånd, som lever i rugbrødet, altså det er en social bil - der er plads til meget i sådan en og plads til mange. Så hvis man var et kollektiv, som skulle have en fælles bil, eller hvis man var et band eller en anden, et andet fællesskab, så passede den bil godt til det. Og der er måske nogen, der tror, at hippierne gik ud og købte en ny folkevogn, men det gjorde det ikke. De købte den har været lavet siden 1950, og de købte jo typisk en gammel ramponeret folkevogn, som var billig, fordi det har alle dage, selv da den var ny, været en ret primitiv bil. Samme luftkølede motor med en folkevogns bobbel, samme gearkasse - som bare er konstrueret på en anden måde. Men det vil sige, at det var en bil, som man havde råd til, og så rummer den sådan lidt de samme idealer. Man brugte den måske også anderledes end småborgerskabet, eller ikke måske, men man brugte den jo definitivt anderledes end de der pendlertyper, som boede ude i forstæderne. Og så satte de sig ind i deres bil og kørte ud på deres arbejde frem og tilbage hver dag. Det var ikke sådan folkevognsrugbrød blev brugt. Det kørte rundt til festivaller, og alle mulige arrangementer. Den blev sikkert også brugt til alle mulige konventionelt, men ikke desto mindre den der ånd i det, den lever også i folkevognsrugbrødet.

Tilrettelægger: Podcasten er produceret af BEAM Audio Agency for Nationalmuseets mediehus Vores Tid. Tilrettelæggelse, optagelser og klip, Ida Hasgaard Røntorp med hjælp fra Mads Karenkewitsch. Lyddesign Frederik Ludwigs, med hjælp fra Anton Broder Bach Fokdal. Tak for lån af bil til Semler Gruppen og for lån af arkivklip til Rådet for Sikker Trafik. Mit navn er Ida Hasgaard Røntorp.

Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus

Dyt i Danmarkshistorien 1:6 VW type 2

Lyddesign: Frederik Ludwigs med hjælp fra Anthon Broder Bach Fokdal

Produceret af BEAM Audio Agency for Nationalmuseets mediehus, Vores Tid og 24syv